

Pažyma

dėl Lietuvos Respublikos pozicijų 2018 m. gruodžio 20 d. ES Aplinkos taryboje svarstomais klausimais

1. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, įkuriančio Aplinkos ir klimato veiksmų programą (LIFE) ir panaikinančio reglamentą (ES) Nr. 1293/2013

– *Dalinis bendrasis požiūris*

Klausimo esmė

Aplinkos ir klimato veiksmų programos (LIFE) tikslas – paremti nedidelės apimties veiklas, kuriomis ketinama pradėti ar paspartinti darnią gamybą, skatinti perėjimą prie švarios energetikos, apsaugoti gamtinį kapitalą, naudojantis naujomis žiniomis ir gerąja patirtimi, stiprinant gebėjimus, spartinant aplinkosauginių bei klimato kaitos įstatymų įgyvendinimą, padedant rinkos dalyviams išbandyti naujas technologijas ir sprendimus, o taip pat mobilizuoti finansavimą iš kitų šaltinių.

LIFE programa, kurios biudžetas yra santykinai nedidelis, tampa tarpininke tarp programų, remiančių tyrimus ir inovacijas (pvz. „Horizon Europe“), ir skatinančių jų diegimą dideliu mastu (pvz. struktūriniai fondai). Dalis lėšų, kurios „Horizon 2020“ programoje buvo skirtos švarios energetikos vystymui klimato kaitos srityje, dabar bus perkeltos į LIFE programą.

Reglamentas nustato 5 projektų tipus: strateginiai gamtiniai projektai, strateginiai integruotieji projektai, techninės pagalbos projektai, standartinių veiklų projektai ir mišrieji projektai.

LIFE programa gali finansuoti šias veiklas:

- informacija ir komunikacija, įskaitant aplinkosauginio švietimo kampanijas;
- studijos, tyrimai, modeliavimas ir scenarijų kūrimas;
- projektų parengimas, įgyvendinimas, stebėseną;
- LIFE programos lėšomis nefinansuojamų projektų, programų ir teisės aktų patikra bei vertinimas;
- seminarai, konferencijos ir susitikimai;
- tinklų ir gerosios praktikos kūrimas;
- kitos veiklos.

Programą įgyvendina tiesiogiai Europos Komisija, finansavimo formos – dotacijos ir finansiniai instrumentai („blending operations“), kurie bus įgyvendinami remiantis „InvestEU“ reglamentu. Finansavimas skiriamas konkursiniu pagrindu, be šalims skirtų alokacijų. Veiklos dotacijos gali būti teikiamos ne pelno subjektams, jei jie siekia ES tikslų gamtos apsaugos, biologinės įvairovės išsaugojimo, klimato kaitos mažinimo ir švarios energetikos srityse. Fiziniai asmenys negali gauti paramos.

LIFE programa bus įgyvendinama bent dviejų daugiamečių finansinių programų įgyvendinimo laikotarpiu, kiekvienai iš programų atskirai nustatant lėšų kiekį ir prioritetines sritis.

Aplinkos taryboje bus siekiama patvirtinti dalinį bendrąjį požiūrį dėl LIFE reglamento projekto, kuriuo remiantis būtų pradėtos derybos su Europos Parlamentu.

Lietuvos pozicija

LIFE reglamento projektas bus svarstomas Coreper I posėdyje gruodžio 7 arba 12 d. Atsižvelgiant į posėdžio rezultatus ir galutinį projekto tekstą, pozicija gali būti tikslinama.

Lietuva pritaria daliniam bendrajam požiūriui dėl LIFE reglamento projekto, kadangi LIFE programa prisideda prie biologinės įvairovės, kitų aplinkosaugos sričių, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo projektų įgyvendinimo. Svarbu, kad į reglamento projektą įtrauktos nuostatos, susijusios su projektų bendro finansavimo procentu (60 proc.), LIFE komiteto įsteigimu, valstybių narių vaidmeniu rengiant daugiamečią darbo programą. Tačiau siekiame, kad būtų patikslintos nuostatos dėl projektų paskirstymo geografinės pusiausvyros ir techninės pagalbos nacionaliniams kontaktiniams centrams.

Dėl geografinės pusiausvyros užtikrinimo Lietuvai svarbu, kad finansavimas būtų skiriamas kokybiškiausiems projektams, tačiau taip pat būtų atsižvelgiama ir į valstybių narių pateiktą ir gavusią finansavimą paraiškų skaičių.

Siekiame, kad techninė pagalba būtų teikiama ne tik nacionalinių kontaktinių centrų tinklui, bet ir nacionaliniams kontaktiniams centrams (NCP). Kartu su 12 valstybių narių (SI, HR, CY, CZ, BG, HU, IE, MT, PT, SK, PT) esame pateikę pasiūlymą dėl NCP gebėjimų stiprinimo. Svarbu, kad 2021–2027 m. LIFE programoje NCP techninė pagalba išliktų tokia pati, kaip ir 2014–2020 m. laikotarpiu, o techninės pagalbos projektams NCP pajėgumų stiprinimui būtų skiriamas 100 proc. bendrasis finansavimas.

2. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomi naujų sunkiųjų transporto priemonių išmetamo CO₂ kiekio standartai

– Bendrasis požiūris

Klausimo esmė

Reglamento projekte nustatomas tikslas naujų sunkiasvorių transporto priemonių (vilkikų ir sunkiųjų sunkvežimių, N2 ar N3 kategorijos) CO₂ išmetimą nuo 2025 iki 2029 m. sumažinti 15 proc., lyginant su 2019 m. Taip pat numatomas siektinas 30 proc. sumažinimo tikslas nuo 2030 m., kuris būtų patikslintas 2022 m. peržiūros metu. Bekelės ar profesinės transporto priemonės (pvz., šiukšliavežės ar statybose naudojami sunkvežimiai) dėl mažo CO₂ mažinimo potencialo į reglamento taikymo sritį neįtraukiamos.

Pradedant 2020 m. Komisija nustatys kiekvieno sunkiasvorių transporto priemonių gamintojo specifinį praėjusių metų CO₂ išmetimą. Tikslams pasiekti įtvirtinama netaršių ir mažai taršių transporto priemonių paskatų sistema, pagal kurią viena gamintojo įregistruota CO₂ neišmetanti (elektrinė) ar mažai CO₂ išmetanti transporto priemonė galės būti užskaitoma už dvi („superkreditai“). Taip gamintojai būtų skatinami tiekti rinkai naujos kartos mažai taršias sunkiasvorių transporto priemones. Į paskatų sistemą siūloma įtraukti M2 (autobusai) ir M3 (tolimųjų reisų autobusai) kategorijų transporto priemones bei visas kitas N kategorijos transporto priemones, kurių išmetimai nereguliuojami reglamente Nr. 510/2011 ir neįeina į šio reglamento projekto taikymo sritį.

Reglamento projekte taip pat numatomas taršos kreditų perkėlimo ir skolinimosi mechanizmas, leidžiantis gamintojams padengti išmetimų perviršį iš kitų metų, jei jais buvo sėkmingai įgyvendinti nustatyti tikslai. Neįvykdžiusiems 2025–2030 m. nustatytų tikslų gamintojams grės piniginių sankcijų.

Lietuvoje transporto sektoriaus išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekis sudaro apie 25 proc. bendro nacionalinio išmetamųjų ŠESD kiekio, kuriuose sunkiasvorių transporto priemonių dalis – 33 proc. Sunkiasvorių transporto priemonių CO₂ išmetimas nuo 2005 m. iki 2016 m. didėjo apie 51 proc. Lietuva yra antroji po Liuksemburgo pagal šaliai tenkantį tranzito kiekį, todėl mums ypač aktualus sunkiasvorių transporto priemonių CO₂ išmetimo mažinimo klausimas. Pagrindinė Reglamento įgyvendinimo našta teks automobilių gamintojams, nacionalinės administracijos našta turėtų padidėti nežymiai.

Aplinkos taryboje bus siekiama patvirtinti bendrąjį požiūrį dėl reglamento projekto, kuriuo remiantis būtų pradėtos derybos su Europos Parlamentu

Lietuvos pozicija

Lietuva iš esmės pritaria bendrajam požiūriui dėl reglamento projekto, kuriame būtų nustatyti maksimaliai ambicingi teisiškai privalomi sunkiasvorių transporto priemonių CO₂ mažinimo tikslai 2025 m. ir 2030 m. 2030 m. privalomas tikslas turėtų būti nustatomas „bent 30 proc.“, kad 2022 m. peržiūros metu jis nebūtų sumažintas.

Pritariame Komisijos siūlomai netaršių ir mažai taršių sunkiasvorių transporto priemonių paskatų sistemai, tačiau manome, kad į ją neturėtų būti įtraukti vietinio susisiekimo ir tolimųjų reisų autobusai, kurie iki 2022 m. vykiančios peržiūros nebus įtraukiami į reglamento taikymo sritį. Netaršių ir mažai taršių autobusų gamybą skatins Švaraus transporto direktyva, kurioje nustatyta, kiek valstybės ir savivaldybių institucijos privalo per viešuosius pirkimus įsigyti netaršių transporto priemonių.

3. Kiti klausimai. Pasirengimas 2019 m. neeiliniam Espo konvencijos šalių susitikimui: byla dėl Astravo AE projekto įgyvendinimo neatitikties

– Lietuvos informacija

LR aplinkos ministras Taryboje pristatys valstybėms narėms raštu išplatintą informaciją dėl neeilinio Espo konvencijos šalių susitikimo ir jame svarstomos Astravo AE bylos.

Jungtinių Tautų konvencijos dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste neeilinis šalių susitikimas (Espo MOP) vyks 2019 m. vasario 5–7 d. Ženevoje. Susitikime bus svarstomi ir turėtų būti patvirtinti sprendimai dėl neatitikties bylų, įskaitant Astravo AE bylą. Šių sprendimų priėmimas 2017 m. Minske vykusiame Espo MOP buvo atidėtas.

Sprendimas dėl Astravo AE projekto atitikties Espo konvencijos reikalavimams parengtas vadovaujantis konvencijos Įgyvendinimo komiteto ataskaita. Išsamiai išnagrinėjęs situaciją, Įgyvendinimo komitetas siūlo patvirtinti sprendimą su šiomis išvadomis:

- suinteresuotoms šalims ir visuomenei pateiktuose poveikio aplinkai vertinimo dokumentuose nėra pakankamos informacijos, pagrindžiančios Astravo AE aikštelės parinkimą ir leidžiančios priimti galutinį sprendimą dėl projekto įgyvendinimo;

- nepateikdama šios informacijos poveikio aplinkai vertinimo dokumentuose Baltarusija pažeidė Espo konvencijos 4(1), 5(a), 6(1) straipsnius.

Lietuva sveikina Espo konvencijos Įgyvendinimo komiteto išvadas ir tikisi ES valstybių narių solidarumo neeilinio Espo MOP metu tvirtinant sprendimą dėl Astravo AE bylos.

Aplinkos ministras
Kęstutis Navakas
2019-12-03